

Rapporten All-Archeo bv 2679



Archeologienota
Tielrode (Temse) - Oversprongstraat

Natasja Reyns

Bornem
2026

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv

Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2026/12.807/134

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	7
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken	8
2.3.3	Werkwijze	13
2.4	Assessmentrapport	15
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	15
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	22
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	25
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	27
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	27
3	Samenvatting	30
4	Bibliografie	31
4.1	Publicaties	31
4.2	Websites	31
5	Bijlagen	31
5.1	Archeologische periodes	32

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.² Het onderzoeksgebied bevindt zich volledig in agrarische gebieden, maar op expliciete vraag van de stedenbouwkundig ambtenaar diende een archeologienota opgesteld te worden.

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

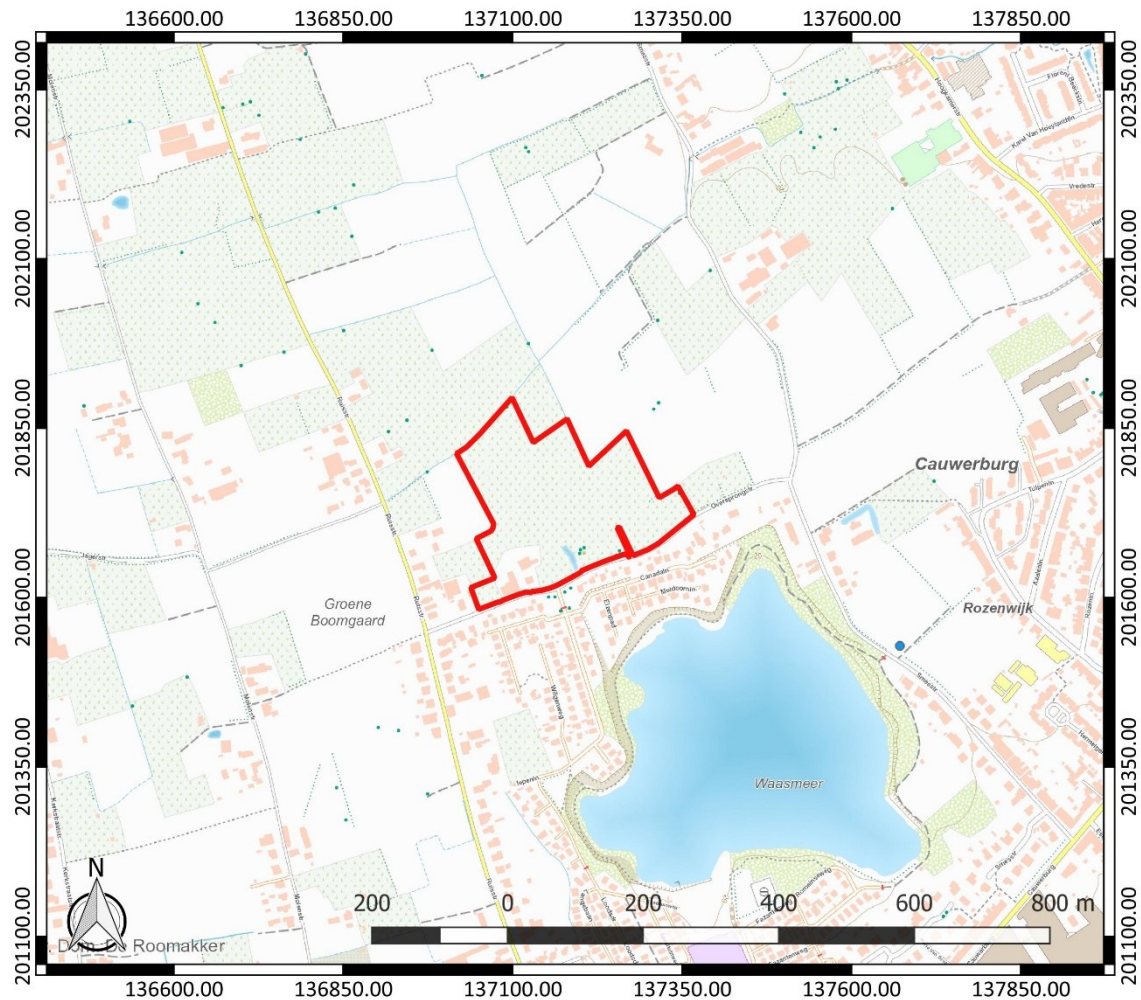
Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen:

- Temse, Afdeling 1, sectie B, nummers 817, 824B en 826D
- Temse, Afdeling 4, sectie A, nummers 632A, 633, 634, 636A, 636E, 637A, 639B en 640B

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 57.139 m²

Topografische kaart:



Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 20/05/2026 – 02/06/2026

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland, grasland

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Het onderzoeksgebied is gesitueerd binnen de aanduiding van een Romeinse nederzetting (CAI ID 32722). Er is sprake van ambachtelijke activiteiten. Daarop wijzen resten zoals veldovens, aslagen, tegulae en imbrices, haardplekken, overblijfselen van ingestort timmerwerk, een vloer en scherven. Er wordt ook melding gemaakt van een waterput.³

Specifiek binnen het onderzoeksgebied zijn bij veldkartering ijzerslakken, fragmenten aardewerk, mortel, tegulae en nagels aangetroffen (CAI ID 32724). In 1969 werd een houten schrijftafeltje gevonden uit de tweede helft van de 2^{de} eeuw. Tegulae en de aanwezigheid van enkele hypocaustum tegels wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een Romeinse villa.⁴

2.3 Onderzoeksoopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

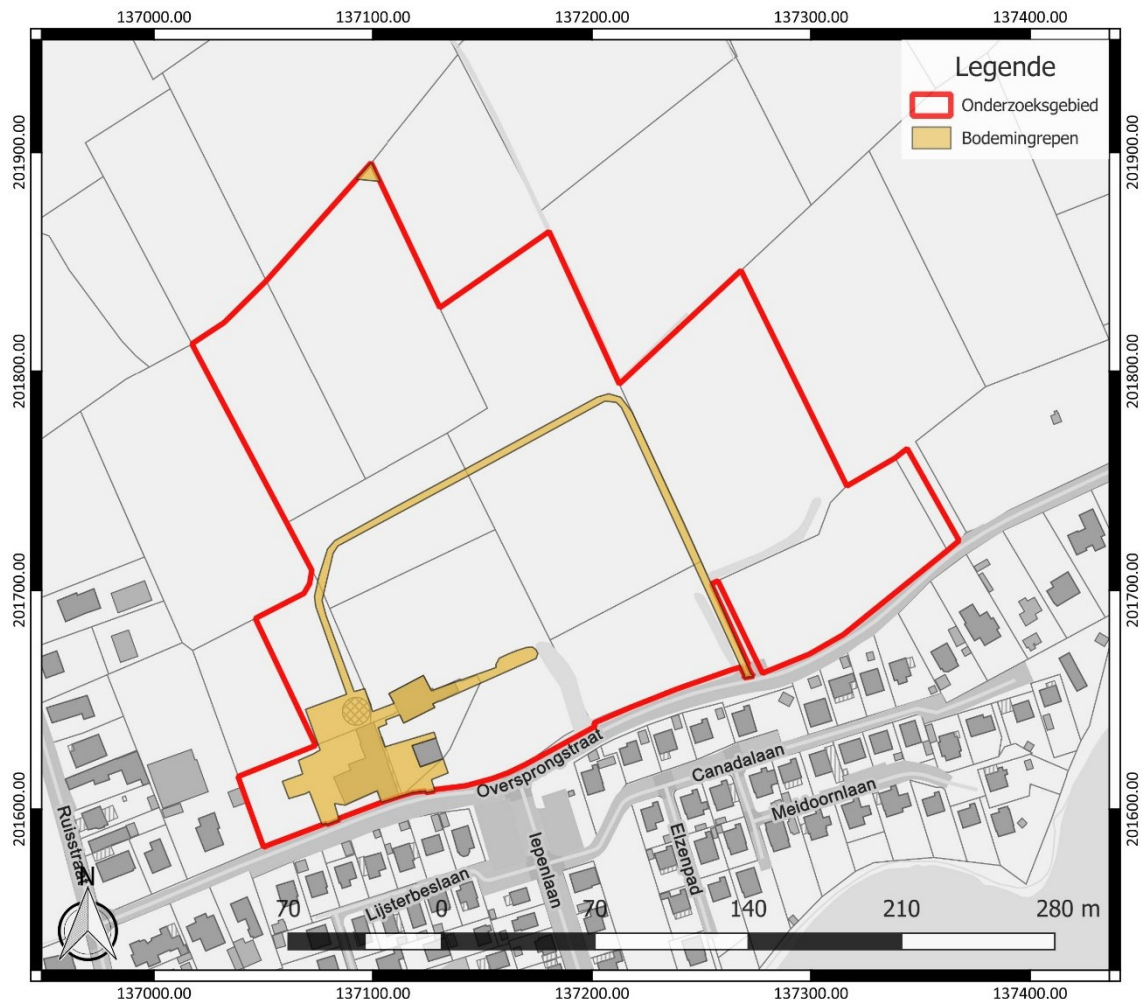
Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: in het kader van de geplande werken worden binnen het onderzoeksgebied bodemingrepen voorzien in een zone van ca. 4081 m².

³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2026: Groenen-boomgaard [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32722> (geraadpleegd op 26 mei 2026).

⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2026: Temse (Tielrode) Steenakker 2 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32724> (geraadpleegd op 26 mei 2026).



Figuur 3: Aanduiding van de zones waar bodemingrepen gepland worden, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein wordt de hernieuwbouw van een landbouwloods voor paardenfokkerij en akkerbouw aangevraagd. Daarvoor wordt de bestaande bebouwing, met uitzondering van een bestaande woning, gesloopt. De ondergrondse putten en mestsluven blijven zitten. Ze worden kapotgeschoten en worden vervolgens opgevuld.

Daarna wordt een nieuwe loods met stallen opgetrokken. Die wordt overwegend uitgevoerd op een vloerplaat op volle grond. De vloerplaat wordt ca. 25 cm dik. Verder wordt het nieuwe gebouw vermoedelijk gefundeerd op funderingszolen met een verstoringsdiepte tot maximaal ca. 1,20 m. De precieze funderingswijze en -diepte ligt op dit moment nog niet vast. Ze is afhankelijk van de resultaten van het uit te voeren sonderingsonderzoek. De zone van de nieuwe bebouwing wordt beperkt opgehoogd, tot maximaal ca. 46 cm.

Een beperkt deel van de nieuwe bebouwing wordt onderkelderd in functie van technieken en de aanleg van een regenwaterput. De vloerplaat van de kelder komt op ca. 2,50 m onder de nulpas van het nieuwe gebouw te liggen. Er wordt ook nog een mestvaalt, een septische put en een citerne aangelegd. Dit kent een verstoringsdiepte van ca. 80 cm tot maximaal ca. 3,20 m.

Rond de nieuwe bebouwing wordt een verdiepte laad- en loszone aangelegd. Die ligt ca. 6 cm lager dan de aangrenzende weide. Verder worden nog nieuwe verhardingen aangelegd rond de nieuwe

bebouwing en rond de bestaande, te behouden bebouwing. Dit kent een verstoringsdiepte tot maximaal ca. 65 cm.

Ten noorden van een bestaande boomgaard wordt een bovengronds infiltratiebekken aangelegd. De afgraving hier loopt op tot maximaal ca. 79 cm. In het uiterste noorden van het terrein wordt ook nog een beperkte zone ingericht als poel.

Op het terrein wordt verder een bestaande dreef verhard. De aan te leggen halfverharding zal een dikte van ca. 20 cm kennen, maar het is de bedoeling de nieuwe verharding hoger aan te leggen dan het bestaande maaiveldniveau. Daardoor zal er slechts een afgraving tot maximaal ca. 10 cm gerealiseerd worden.



Figuur 4: Zicht op de te slopen bebouwing en op te breken verharding



Figuur 5: Zicht op de te slopen bebouwing



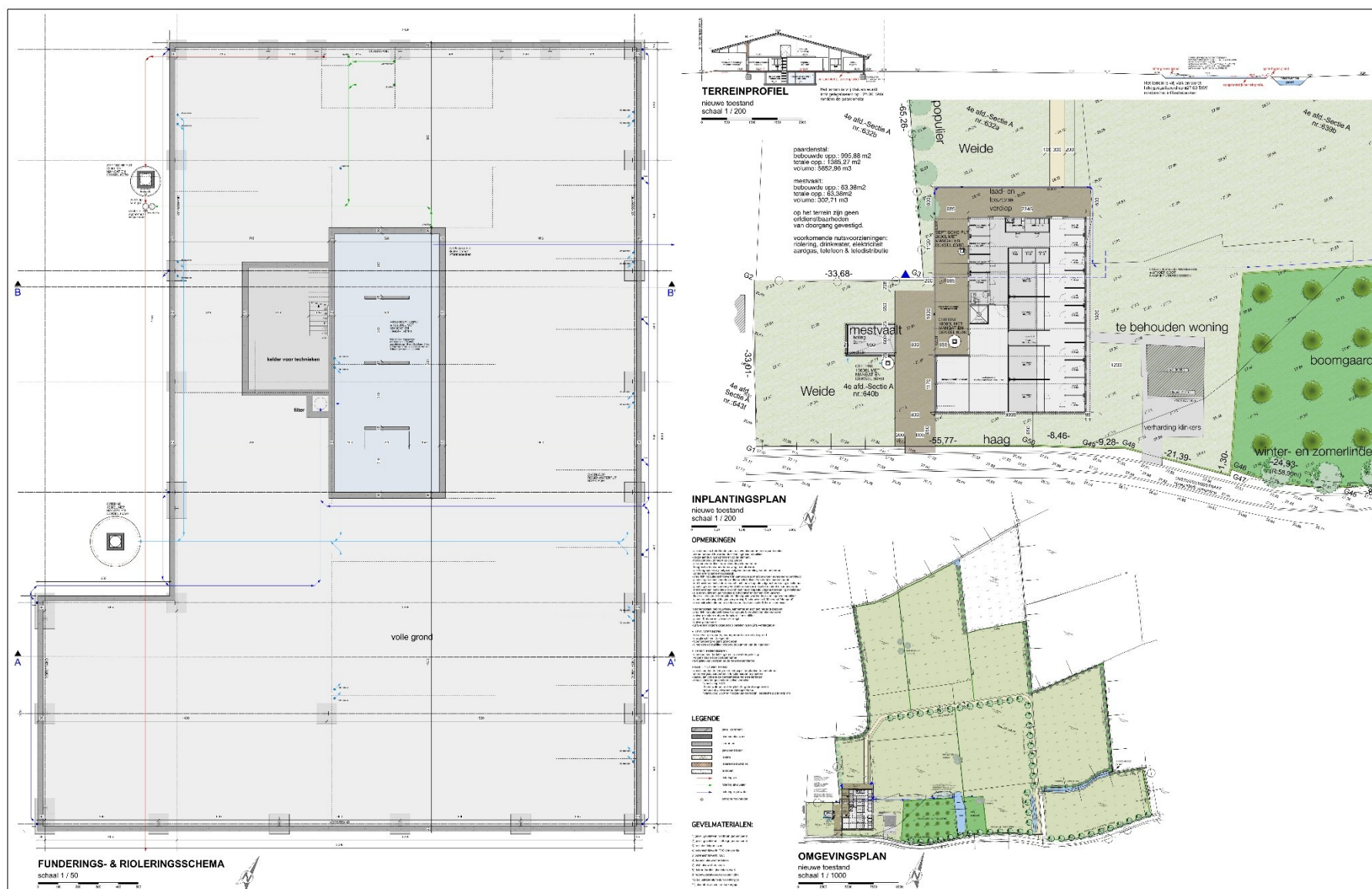
Figuur 6: Reeds aanwezige uitgraving achter de bebouwing in het westen, in functie van afwatering

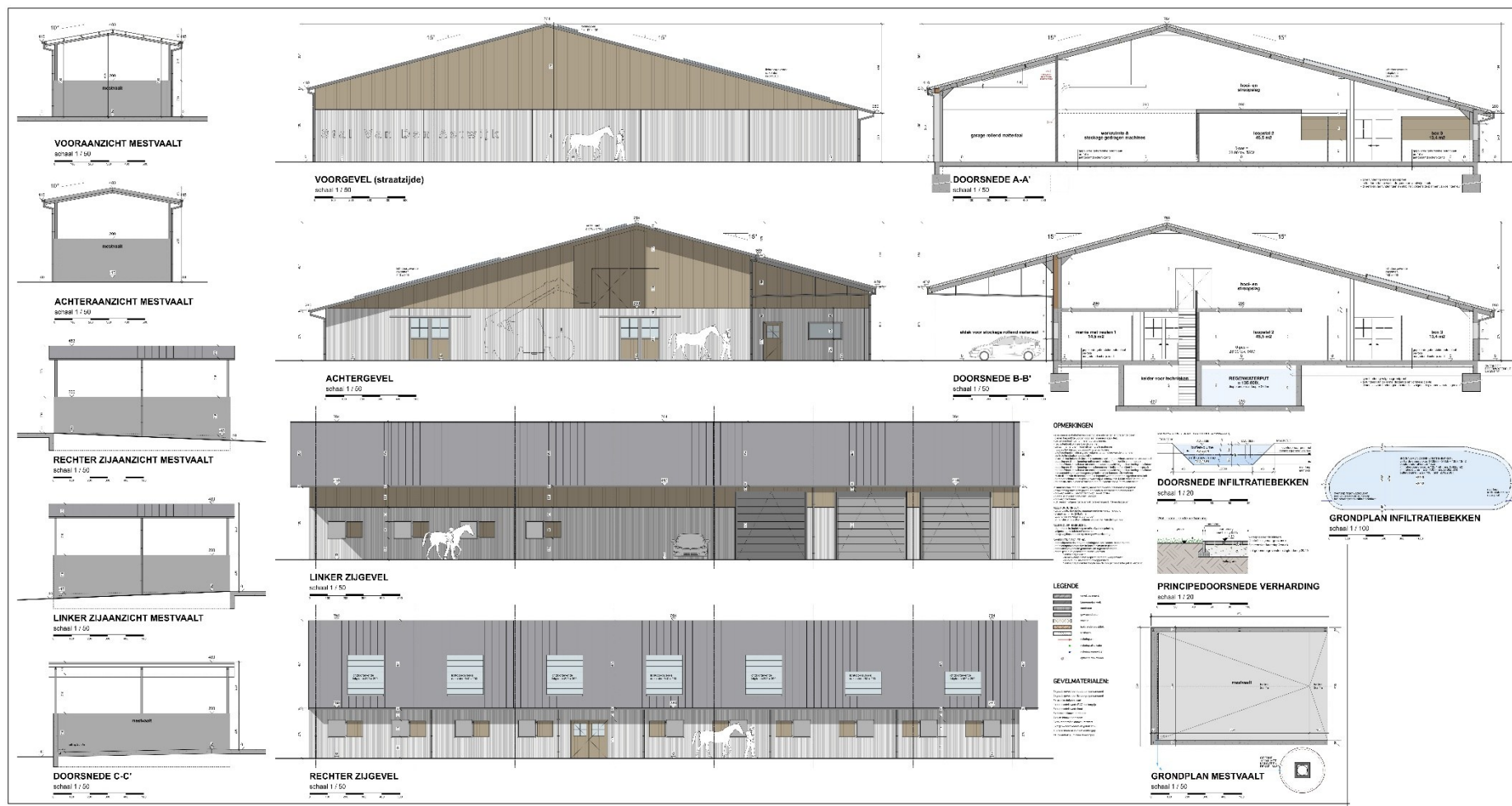


Figuur 7: Zicht op de bestaande poel en boomgaard



Figuur 8: Zicht op de te verharden dreef





Figuur 10: Snedes en aanzichten

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) worden drie momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot landschapshistoriek, gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is gelegen ten noorden van de Oversprongstraat en ten oosten van de Ruisstraat (Figuur 11). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in agrarische gebieden. Op korte afstand ten noordoosten stroomt de Vrouwenhofbeek. Ten westen vinden we de Vlierbeek en ten zuiden stroomt de Boven-Zeeschelde (Figuur 13).

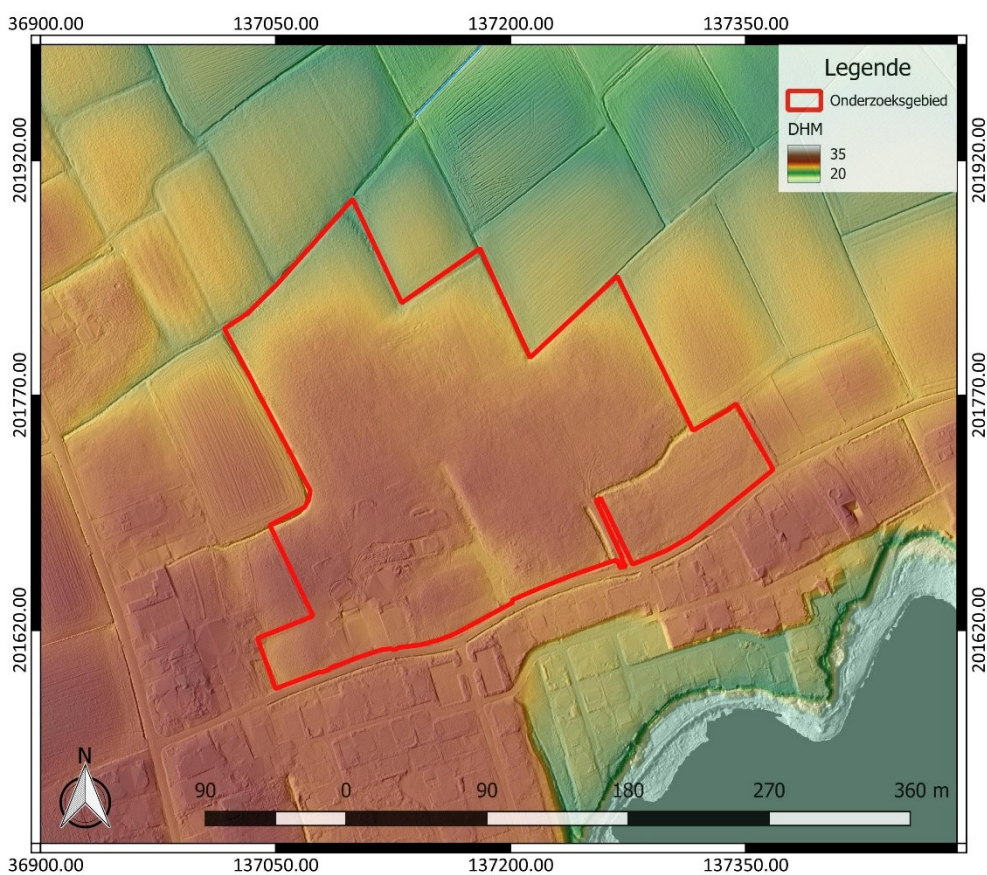
Geomorfologisch situeert Tielrode zich ter hoogte van de Wase Cuesta, die in het zuiden begrensd wordt door de Durme. De cuesta bereikt hoogtes tot ongeveer 30 m TAW.⁵ Het was voornamelijk tijdens het quartair dat het landschap zijn huidige uitzicht verkreeg. Vooral tijdens de koude perioden vond een sterke erosie plaats en een belangrijke uitschuring van de tertiaire lagen door rivieren. Zo ontstond een zwak golvend, laag heuvellandschap. Algemeen helt het landschap van het Waasland af naar het noordoosten toe. De zuidelijke helling van de cuesta is zeer steil.⁶

⁵ Adams *et al.* 2002, 7

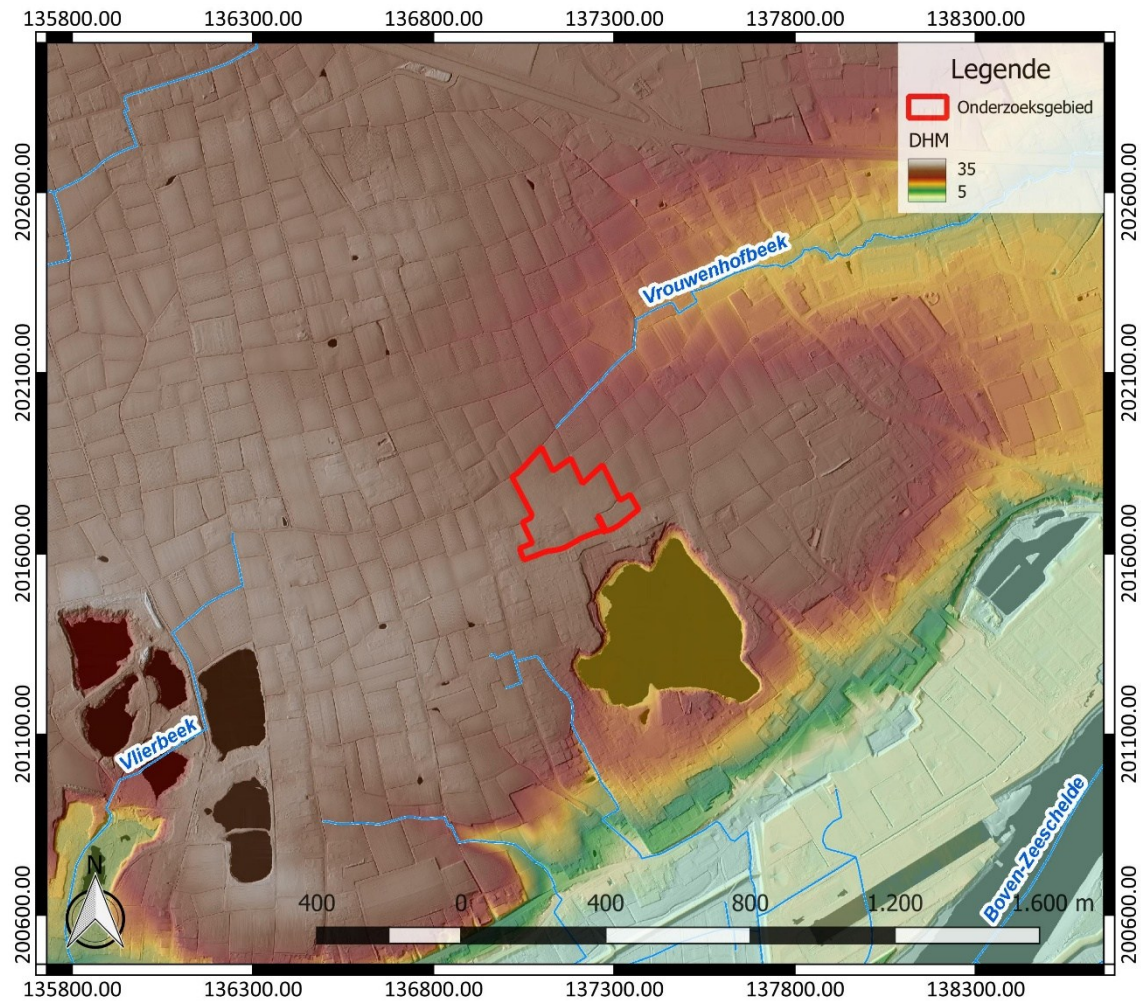
⁶ Thoen 1989, 15



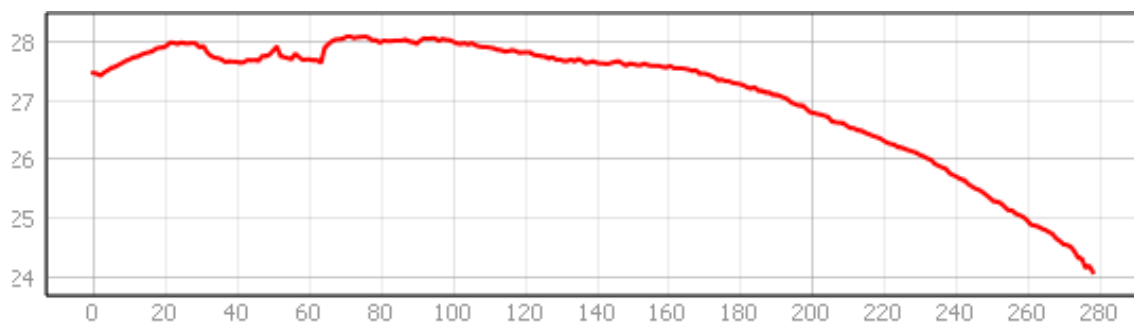
Figuur 11: Luchtfoto van 2025 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)



Figuur 12: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Multidirectional hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm, met aanduiding van het onderzoeksgebied



Figuur 13: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm (<https://www.geopunt.be/kaart>)

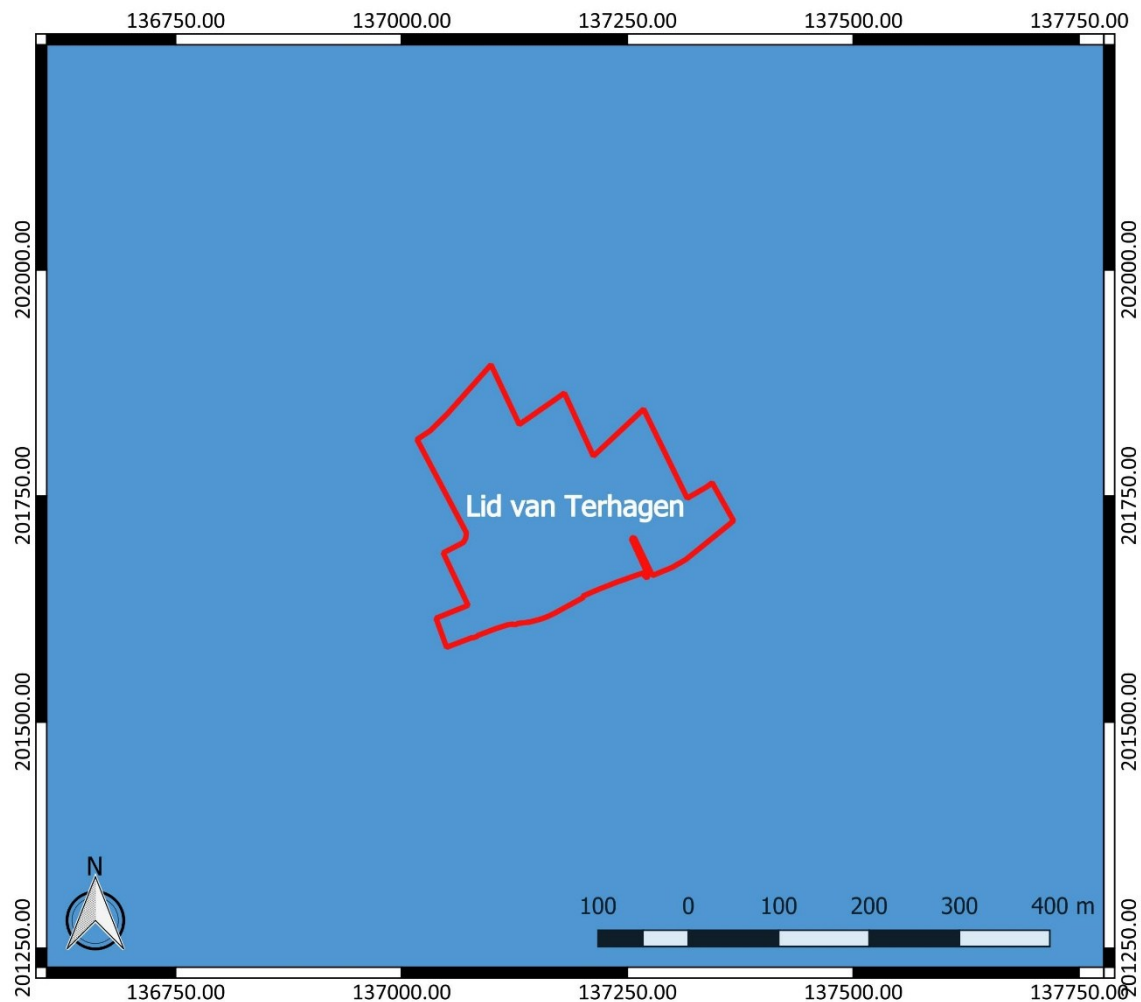


Figuur 14: Hoogteverloop van zuid naar noord over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de top van de cuesta. Het terrein helt licht af naar het noorden toe en kent een hoogte van 24,0 tot 28,0 m TAW (Figuur 14).

Op het Digitaal Hoogtemodel (Figuur 12) is te zien dat in de omgeving van het onderzoeksgebied en mogelijk ook binnen het onderzoeksgebied vermoedelijk een bolle akker aanwezig is. Een bolle akker wordt omschreven als een akkerperceel dat een gedrukt boogvormig profiel vertoont. Zowel in de lengte- als in de breedterichting vertoont het perceel een symmetrische opbouw. Het centrum van het perceel heeft een uitgesproken niveauverschil met de akkerrand. De akkerrand wordt gekenmerkt door een terrasvormige opbouw van gracht tot akkerrand.

De aanleg van bolle akkers in het Waasland kan gesitueerd worden in de 15^{de} en 16^{de} eeuw en moet gezien worden als een grootschalige ontginningsoperatie. Ze werden aangelegd om de drainage en de fertiliteit van de grond te verbeteren, maar in tegenstelling tot de beddenbouw die elk jaar opnieuw werd aangelegd, was de bolle akker een blijvende structuur in het landschap en werden de akkers in een éénmalige gebeurtenis aangelegd.⁷



Figuur 15: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

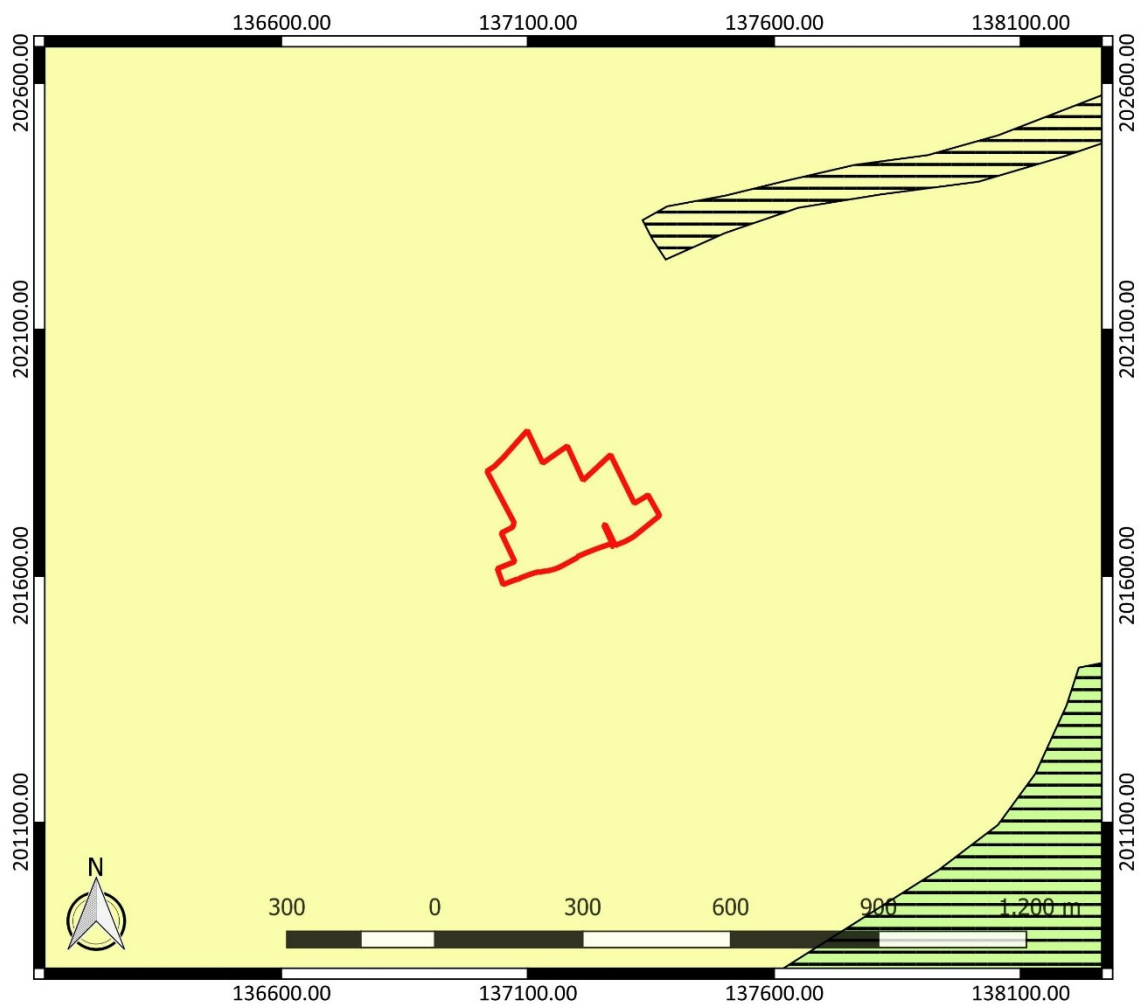
De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 15) bestaat uit het Lid van Terhagen, dat bestaat uit bleekgrijze klei, die onderaan kalkhoudend is.⁸

De quartairgeologische kaart (Figuur 16) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holocene voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair.⁹

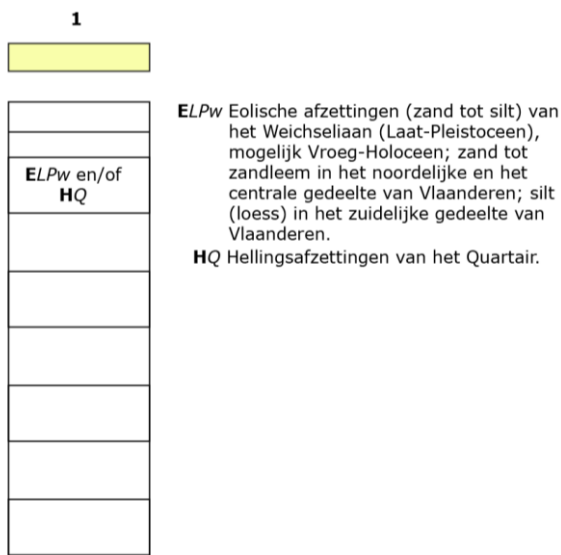
⁷ Ampe/Langohr 2006, 163-166

⁸ www.geopunt.be/kaart

⁹ www.geopunt.be/kaart

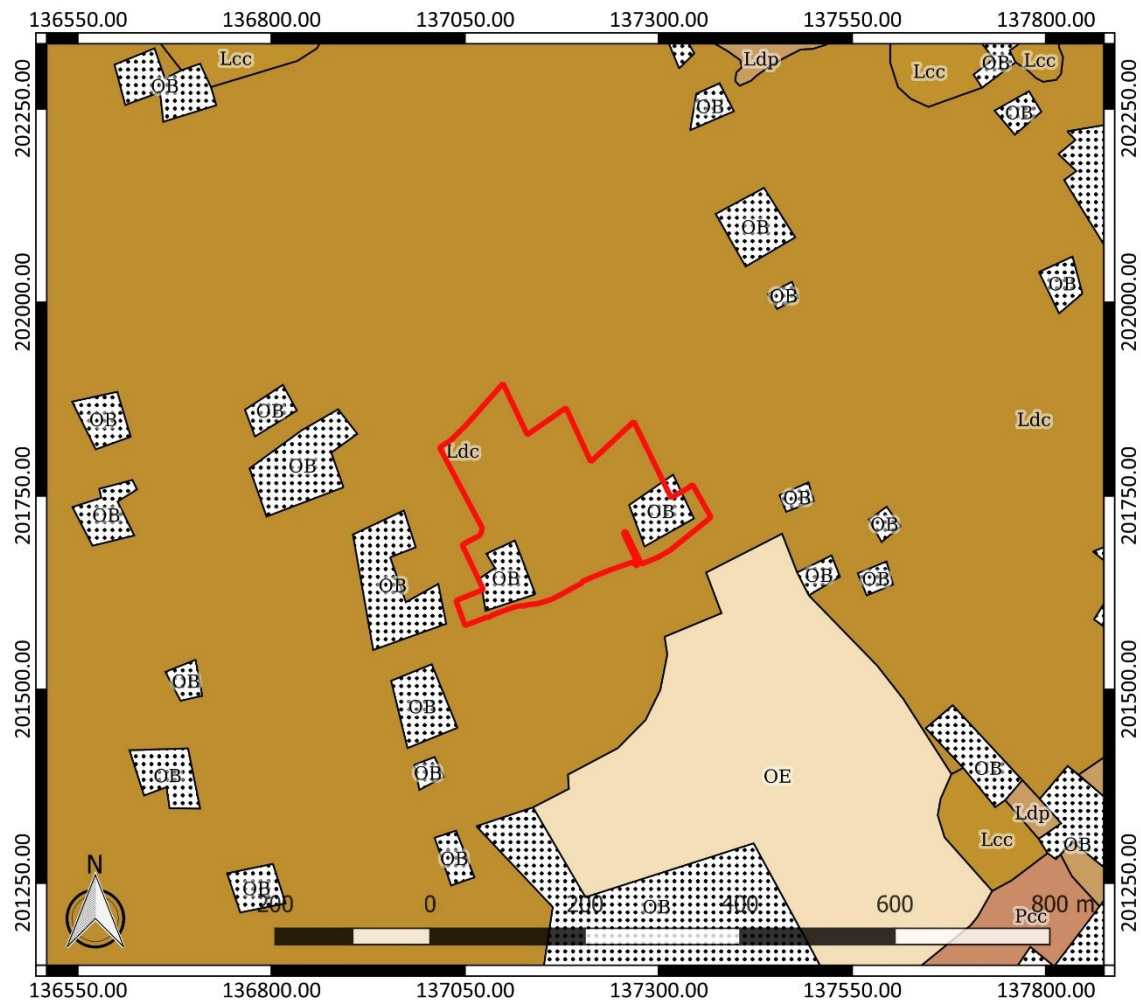


Figuur 16: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)



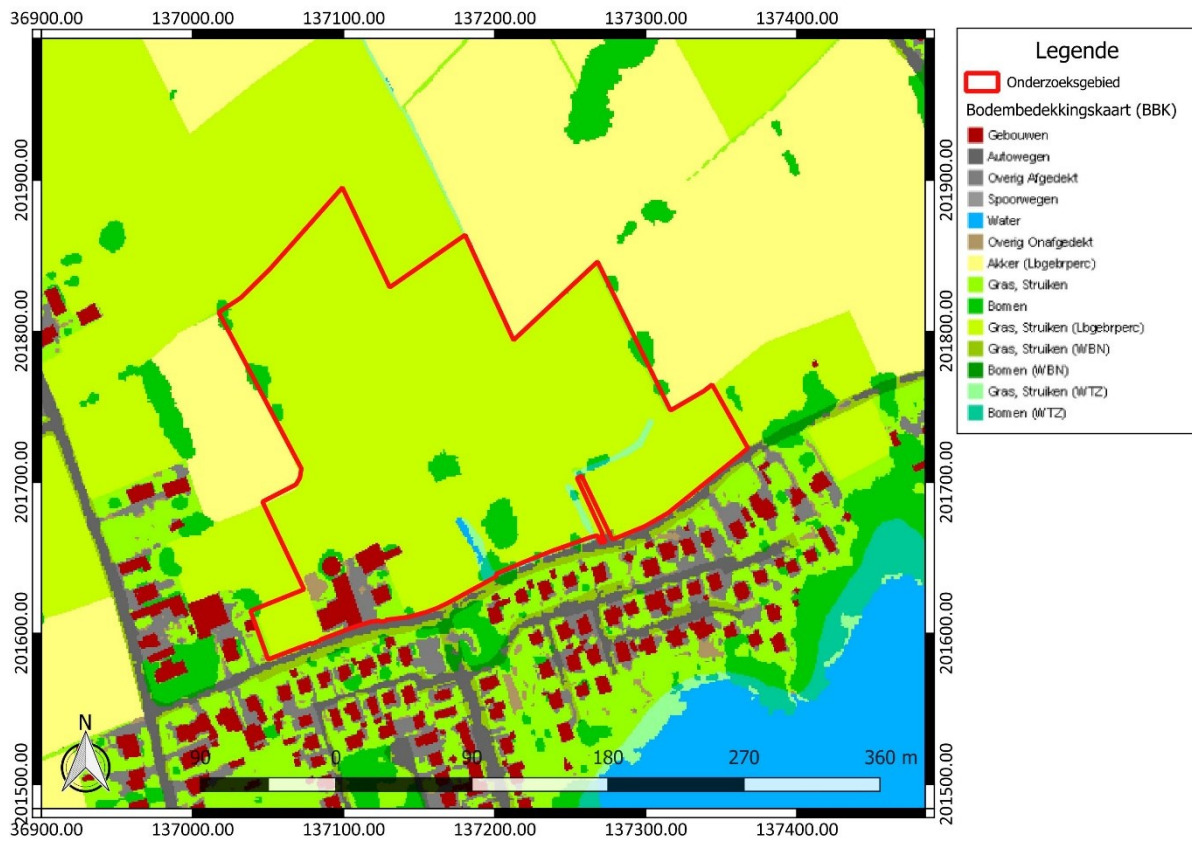
Figuur 17: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 18) situeert het onderzoeksgebied en zijn omgeving ter hoogte van een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Ldc) en beperkt ook ter hoogte van enkele bebouwde zones (OB). Ten zuiden van het onderzoeksgebied vinden we de aanduiding van een groeve (OE).



Figuur 18: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaat beperkt water, gebouwen en verhardingen te bemerken. Voor het grootste deel wordt het onderzoeksgebied volgens de kaart ingenomen door gras en bomen (Figuur 19). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 11). Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid binnen het onderzoeksgebied zeer laag (Figuur 20).



Figuur 19: Bodemgebruikskartaat met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

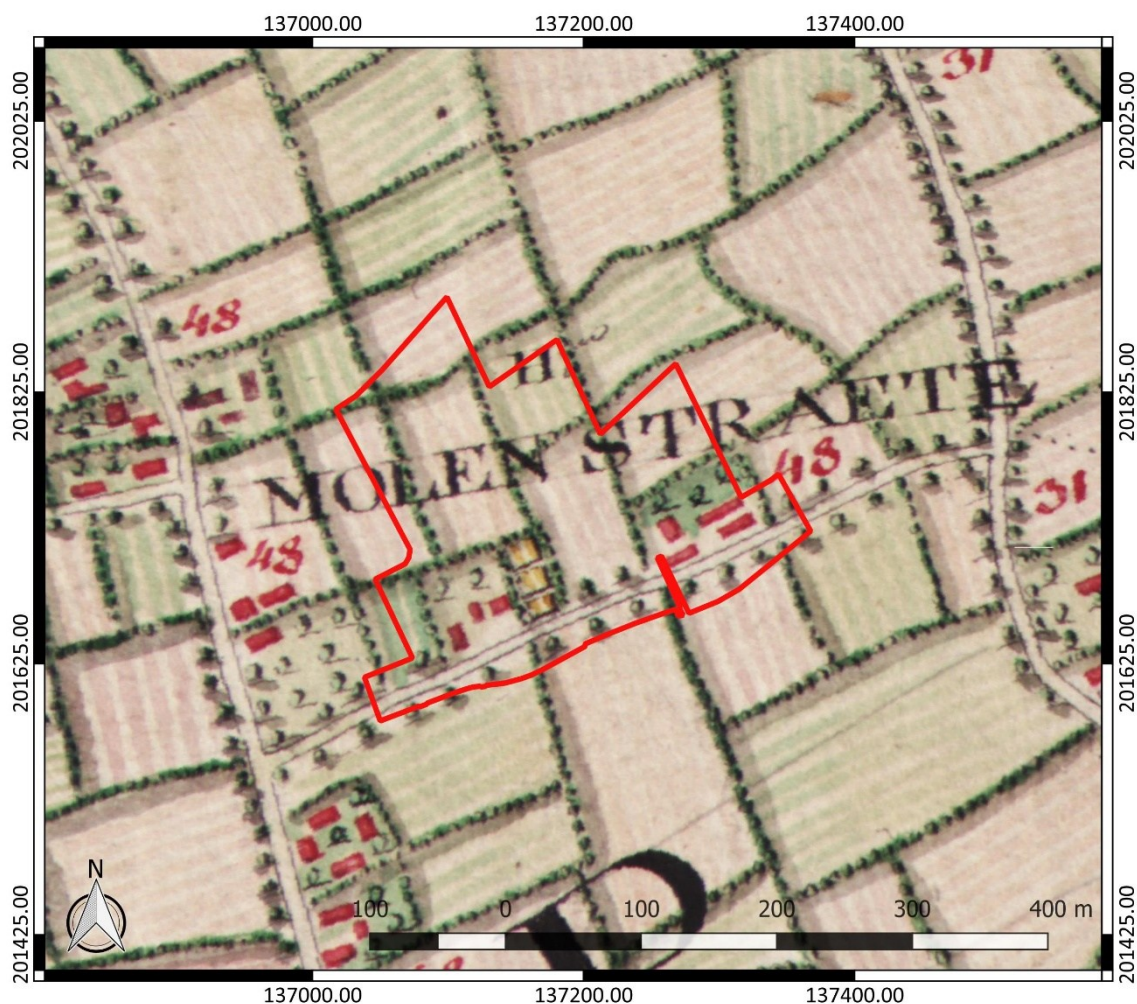


Figuur 20: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

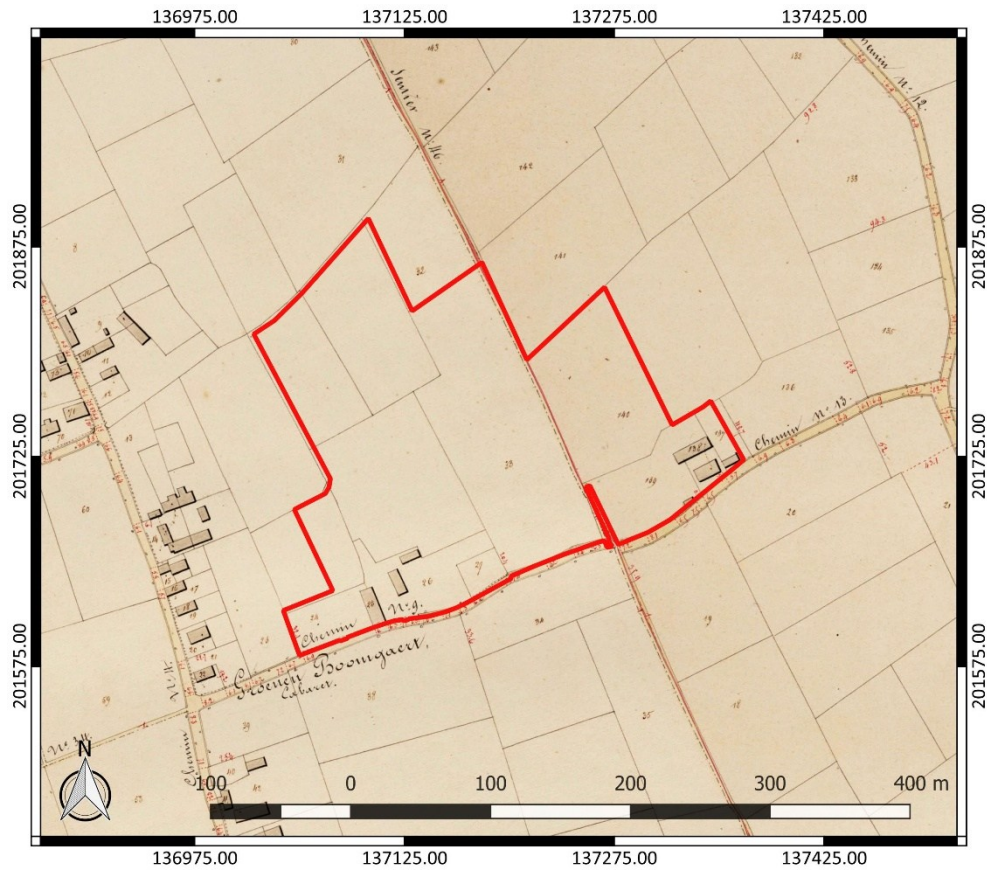
Tielrode werd reeds bewoond tijdens de Gallo-Romeinse periode. In 868 had de abdij van Lobbes bezittingen op het grondgebied van het dorp. Tielrode ontwikkelde zich tot een typische landbouw- en vooral woongemeente. In de 19^{de} eeuw speelden industriële activiteiten een belangrijke rol. Er waren in Tielrode onder meer verschillende brouwerijen en mouterijen, een lintweverij en een kleine scheepswerf gevestigd. Op de rand van de Wase Cuesta bevonden zich verschillende steenbakkerijen.¹⁰

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat het onderzoeksgebied hoofdzakelijk in gebruik is als akkerland (Figuur 21). Over het zuiden van het terrein loopt een weg, maar wellicht moet het onderzoeksgebied net ten noorden van de weg gesitueerd worden. Het betreft de historische voorloper van de huidige Oversprongstraat. Ten westen zien we ook de historische voorloper van de huidige Ruisstraat. Langs de weg zien we binnen het onderzoeksgebied twee clusters met gebouwen afgebeeld. Het lijkt om twee verschillende erven te gaan, met enerzijds drie bouwvolumes en anderzijds vier bouwvolumes. Naast bebouwing en akkerland zien we ook moestuinen, gras en bomen weergegeven.

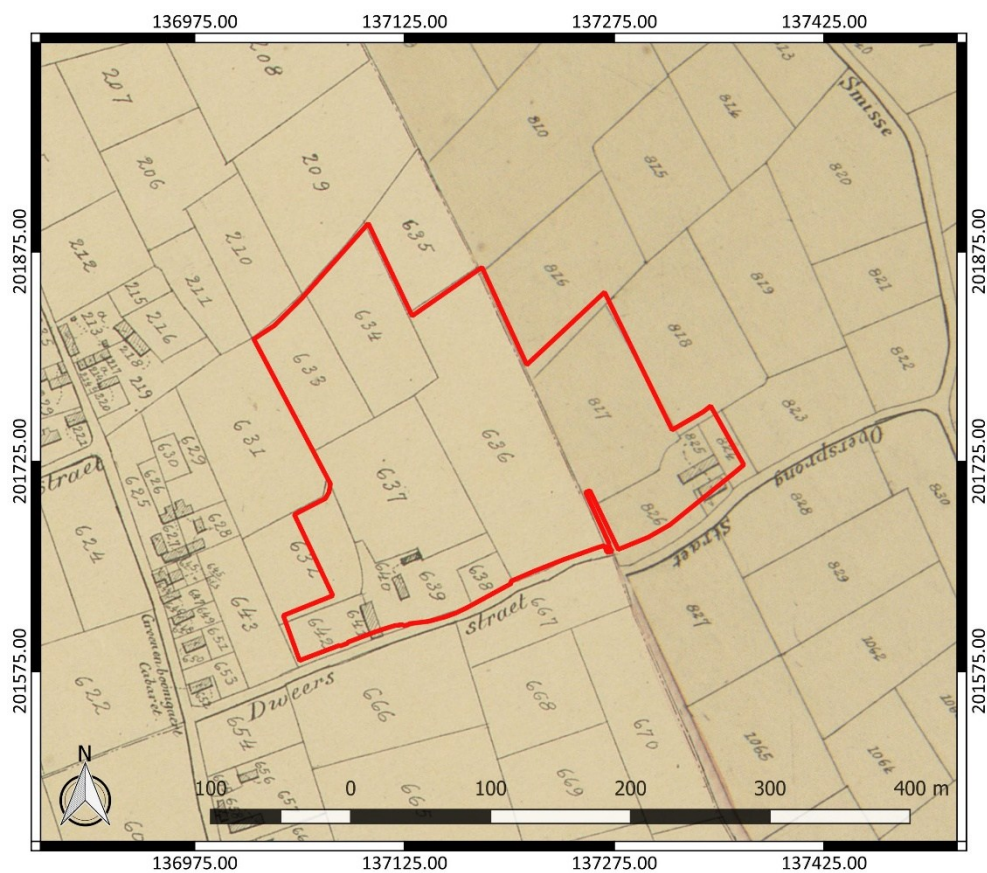


Figuur 21: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

¹⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2026: Tielrode [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13946> (geraadpleegd op 22 mei 2026).



Figuur 22: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)



Figuur 23: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)



Figuur 24: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)



Figuur 25: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is opnieuw bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. In het westen zien we opnieuw drie bouwvolumes. In het oosten is eveneens sprake van drie bouwvolumes. Hier lijken twee van de voormalige bouwvolumes intussen verdwenen. Vermoedelijk was de rest van het terrein nog steeds hoofdzakelijk in gebruik als akkerland (Figuur 22). Over het terrein loopt een veldweg, met een noordwest-zuidoost oriëntatie.

De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) geeft een gelijkaardig beeld als de Atlas der Buurtwegen weer, maar op deze kaart zien we in het oosten van het terrein nog slechts twee bouwvolumes afgebeeld.

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 24) toont ons in het oosten en het westen van het terrein opnieuw bebouwing. In het oosten van het terrein lijken terug vier bouwvolumes te zien. Ook in het westen van het terrein lijkt een nieuw bouwvolume verschenen. De rest van het terrein is in gebruik als akkerland of als grasland.

Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 25) toont ons dat de bebouwing in het oosten van het onderzoeksgebied verdwenen is. We zien hier nu wel nog een nieuw bouwvolume. De bebouwing in het westen van het terrein is verder uitgebreid. Daarnaast is het terrein nog steeds hoofdzakelijk in gebruik als akkerland en als grasland.

Het beeld komt grotendeels overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 11). In het oosten van het terrein is nu helemaal geen bebouwing meer te zien. De bebouwing in het westen is wel nog aanwezig. De rest van het terrein is in gebruik als grasland.

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 26). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Hoger vermeldden we al dat het onderzoeksgebied gesitueerd is binnen de aanduiding van een Romeinse nederzetting (CAI ID 32722). Er is sprake van ambachtelijke activiteiten. Daarop wijzen resten zoals veldovens, aslagen, tegulae en imbrices, haardplekken, overblijfselen van ingestort timmerwerk, een vloer en scherven. Er wordt ook melding gemaakt van een waterput.¹¹

Specifiek binnen het onderzoeksgebied zijn bij veldkartering ijzerslakken, fragmenten aardewerk, mortel, tegulae en nagels aangetroffen (CAI ID 32724). In 1969 werd een houten schrijftafeltje gevonden uit de tweede helft van de 2^{de} eeuw. Tegulae en de aanwezigheid van enkele hypocaustum tegels wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een Romeinse villa.¹²

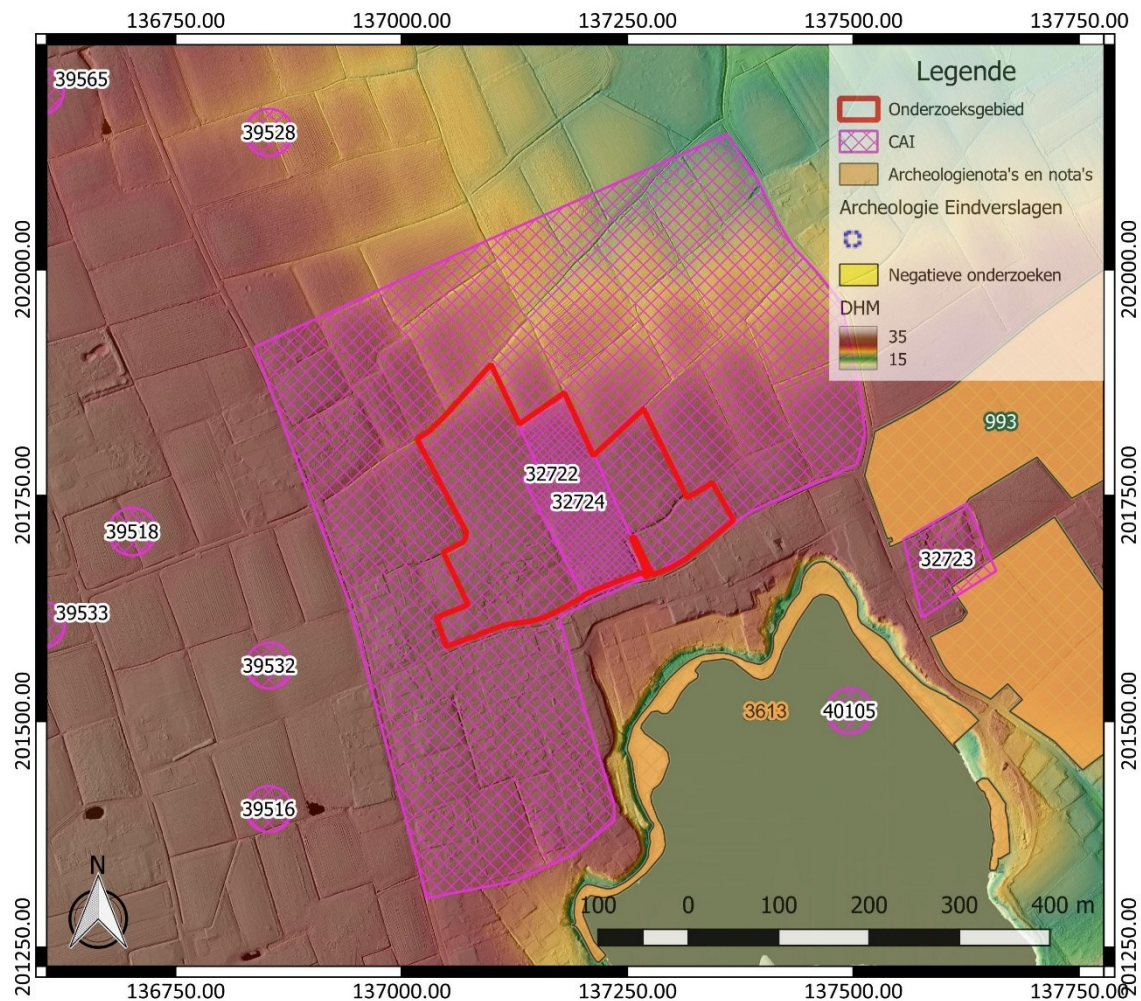
Ten westen van het onderzoeksgebied zijn steentijd vondsten aangetroffen ter hoogte van CAI ID 39516,¹³ 39518,¹⁴ 39533¹⁵ en 39532.¹⁶ Ook ten noorden van het terrein zijn al steentijd vondsten gedaan: CAI ID 39528¹⁷ en 39565.¹⁸

¹¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2026: Groenen-boomgaard [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32722> (geraadpleegd op 26 mei 2026).

¹² Inventaris Onroerend Erfgoed 2026: Temse (Tielrode) Steenakker 2 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32724> (geraadpleegd op 26 mei 2026).

¹³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2026: Tielrode DMDB 19 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/39516> (geraadpleegd op 26 mei 2026).

¹⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2026: Tielrode DMDB 21 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/39518> (geraadpleegd op 26 mei 2026).



Figuur 26: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied
(<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Ten zuidoosten zijn ter hoogte van CAI ID 40105 vier waterputten uit de Romeinse periode aan het licht gekomen.¹⁹ Archeologienota ID 3613 adviseerde dat er geen terreinonderzoek nodig was in het kader van de geplande werken.²⁰

Archeologienota ID 993 adviseerde wel dat er terreinonderzoek nodig was, maar een verslag daarvan is nog niet te vinden.²¹ Tot slot vermelden we ter hoogte van CAI ID 32723 nog hoeve het Walleken, een middeleeuwse site met walgracht.²²

¹⁵	Inventaris	Onroerend	Erfgoed	2026:	Tielrode	DMDB	36	[online], https://id.erfgoed.net/waarnemingen/39533 (geraadpleegd op 26 mei 2026).
¹⁶	Inventaris	Onroerend	Erfgoed	2026:	Tielrode	DMDB	35	[online], https://id.erfgoed.net/waarnemingen/39532 (geraadpleegd op 26 mei 2026).
¹⁷	Inventaris	Onroerend	Erfgoed	2026:	Tielrode	DMDB	31	[online], https://id.erfgoed.net/waarnemingen/39528 (geraadpleegd op 26 mei 2026).
¹⁸	Inventaris	Onroerend	Erfgoed	2026:	Tielrode	DMDB	67	[online], https://id.erfgoed.net/waarnemingen/39565 (geraadpleegd op 26 mei 2026).
¹⁹	Inventaris	Onroerend	Erfgoed	2026:	Oud	Steengelaag	2	[online], https://id.erfgoed.net/waarnemingen/40105 (geraadpleegd op 26 mei 2026).
²⁰	https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/3613							
²¹	https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/993							
²²	Inventaris	Onroerend	Erfgoed	2026:	Hoeve	het	Walleken	[online], https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32723 (geraadpleegd op 26 mei 2026).

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het onderzoeksgebied blijkt gekenmerkt te worden door een gunstige landschappelijke ligging. Het bevindt zich op de top van de Wase cuesta, vlakbij de Vrouwenhofbeek. Ter hoogte van het onderzoeksgebied wordt de aanwezigheid van een Romeinse nederzetting gesitueerd. Er zijn ook aanwijzingen voor ambachtelijke activiteiten. Vondstmateriaal dat eerder aangetroffen is binnen het onderzoeksgebied lijkt ook te wijzen op de aanwezigheid van een Romeinse villa. Ook in de omgeving zijn reeds verschillende gekende archeologische waarden aanwezig. Die dateren uit de steentijd, de Romeinse periode en de middeleeuwen.

Historische kaarten geven aan dat het terrein sinds de 18^{de} eeuw hoofdzakelijk in gebruik geweest is als akkerland en als grasland. Daaruit volgt dat we nog een goed bewaard bodemarchief kunnen verwachten. Verder tonen historische kaarten ons de aanwezigheid van historische bebouwing, gelegen langs de historische voorloper van de huidige Oversprongstraat en dit zowel in het oosten als in het westen van het terrein. Op de verschillende geraadpleegde historische kaarten en luchtfoto's zien we dat de bebouwing op het terrein heel wat veranderingen doormaakt. Daaruit volgt dat de bewaringstoestand van het bodemarchief ter hoogte van de voormalige bebouwing op het terrein onduidelijk is.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het onderzoeksgebied worden bodemingrepen gepland in een zone van ca. 4081 m². De voornaamste werken omvatten de sloop van een deel van de bestaande bebouwing, de oprichting van nieuwe bebouwing, de verharding van een dreef, groenaanleg en overige omgevingsaanleg. De verstoringsdiepte van de geplande werken varieert sterk en de precieze verstoringsdiepte ligt nog niet voor alle bodemingrepen vast. Over het algemeen zullen de geplande werken een verstoringsdiepte kennen die ligt tussen ca. 40 cm en 1,00 m. Ter hoogte van de nieuwe bebouwing loopt de verstoringsdiepte sterker op, tot maximaal ca. 3,20 m. Dit doet besluiten dat binnen de zone waar bodemingrepen gepland worden, het bodemarchief mogelijk bedreigd wordt.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

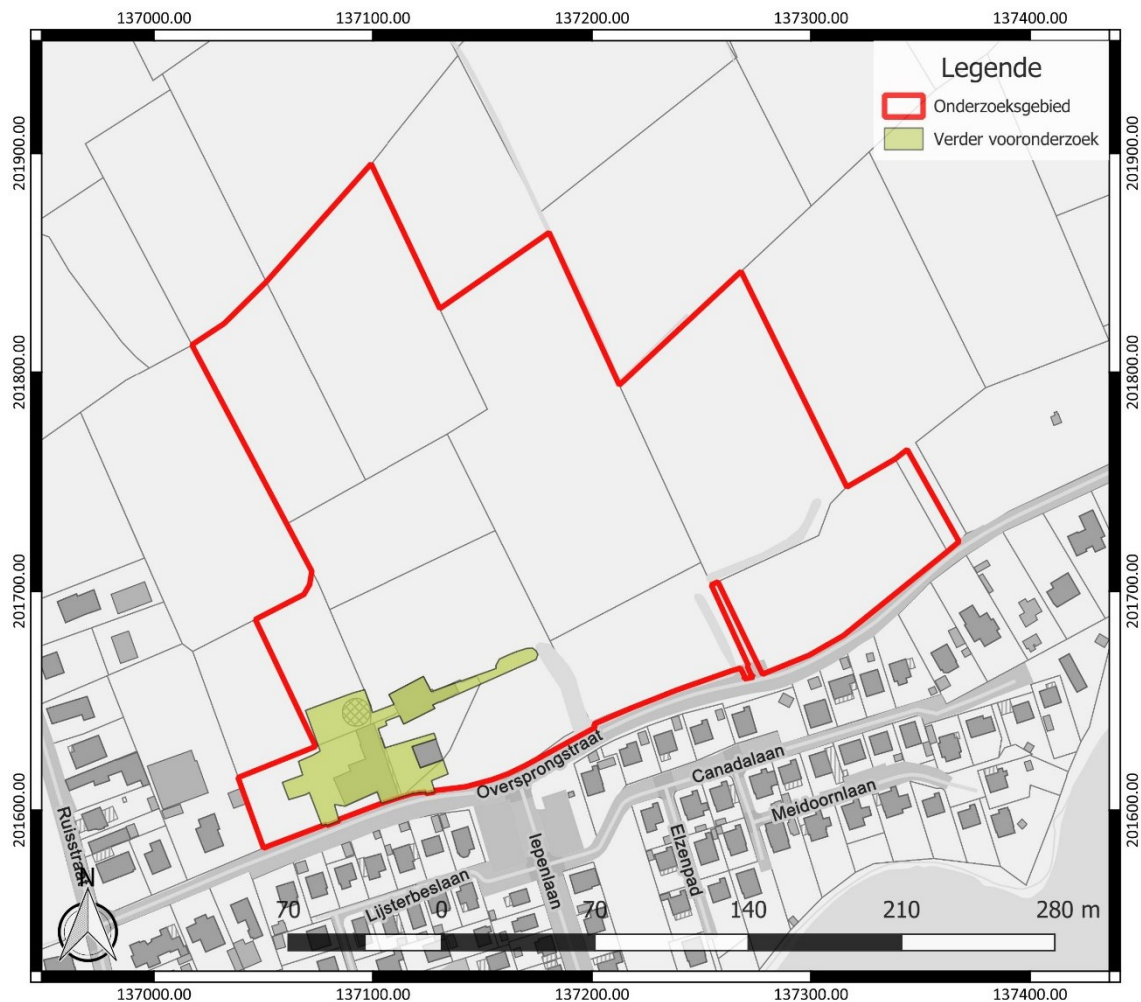
Het uitgevoerde bureauonderzoek geeft aan dat het onderzoeksgebied mogelijk archeologisch potentieel kent. Op basis van reeds gekende archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied houden we concreet rekening met het mogelijke voorkomen van resten uit de Romeinse periode. Er is vooral een verwachting naar resten van bewoning en van ambachtelijke activiteiten.

De gunstige landschappelijke kenmerken van het terrein en de reeds gekende archeologische waarden in de omgeving geven aan dat we globaal genomen rekening moeten houden met het mogelijke voorkomen van relevante archeologische resten uit de steentijd tot de middeleeuwen. Het kan zowel gaan om sporensites als om artefactensites. Historische kaarten geven dan weer aan dat in de nieuwe tijd sprake was van bebouwing, gesitueerd langs de historische voorloper van de huidige Oversprongstraat, binnen het onderzoeksgebied.

Die historische bebouwing binnen het onderzoeksgebied ondergaat heel wat veranderingen doorheen de tijd, maar het grootste deel van het terrein blijkt lange tijd in gebruik geweest als akkerland of als grasland. In deze zones verwachten we daarom nog een goed bewaard bodemarchief aan te kunnen treffen.

De geplande werken betekenen een mogelijke bedreiging voor het nog aanwezige bodemarchief in de zone waar bodemingrepen gepland worden. Gezien het mogelijke archeologisch potentieel van het terrein is daarom bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig in een zone van ca. 2835 m² waar bodemingrepen gepland worden.

De te verhardende dreef is een smalle strook, waar de bodem maximaal ca. 10 cm diep afgegraven wordt. Deze zone wordt niet meegenomen in de advieszone. Deze strook is ca. 3,70 m breed en ligt deels ter hoogte van perceelsgrenzen. Verder onderzoek hier kent een beperkt ruimtelijk inzicht en een beperkt potentieel op kennisvermeerdering, mede omdat we ter hoogte van de perceelsgrenzen vooral verwachten perceelsgrachten aan te treffen en de verstoringsdiepte zich beperkt tot reeds geroerde grond voor de aanleg van de nu onverharde dreef. Een kleine poel in het noorden van het terrein wordt ook niet geadviseerd omwille van de beperkte oppervlakte van ca. 43 m².



Figuur 27: Aanduiding van de zone waar verder onderzoek nodig is, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein bebouwd, verhard of begroeid is.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van plannen voor de sloop van een deel van de bestaande bebouwing, de oprichting van nieuwe bebouwing, de aanleg van een dreef, groenaanleg en overige omgevingsaanleg diende een archeologienota opgesteld te worden. Uit het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt dat er voor het onderzoeksgebied sprake is van een concrete verwachting naar resten van bewoning en ambachtelijke activiteiten uit de Romeinse periode en resten van bebouwing die we kennen van 18^{de}-eeuwse kaarten.

Op basis van de gunstige landschappelijke kenmerken van het terrein en andere reeds gekende archeologische waarden in de omgeving houden we globaal ook rekening met het mogelijke voorkomen van relevante archeologische resten uit de steentijd tot de nieuwe tijd.

Voor het grootste deel van het onderzoeksgebied verwachten we nog een goed bewaard bodemarchief aan te kunnen treffen. Enkel ter hoogte van de historische bebouwing is de bewaringstoestand onduidelijk, aangezien de bebouwing doorheen de tijd verschillende veranderingen heeft ondergaan.

Een evaluatie van de impact van de geplande werken geeft aan dat ze een mogelijke bedreiging voor het nog aanwezige bodemarchief vormen. Gezien het mogelijke archeologische potentieel van het terrein is daarom bijkomend archeologisch onderzoek nodig in de zone waar bodemingrepen gepland worden. De zone van de te verhardende dreef en een kleine poel in het noorden van het terrein, nemen we niet mee omwille van het beperkte ruimtelijke inzicht, de beperkte verstoringsdiepte van de verharding van de dreef en de verwachting dat we hier reeds geroerde grond van de aanleg van de dreef en verder ook deels perceelsgrachten zullen aansnijden.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Adams, R./S. Vermeire/G. De Moor/P. Jacobs/S. Louwye/T. Polfliet, 2002: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 15 Antwerpen*, Gent.

Ampe, C./R. Langohr, 2006: Voorstel uitgewerkt voorbeeld erkenningsdossier waardevolle site voor bodem. Bolle akkers – Land van Waas. Bijlage 7: Waardevolle site Land van Waas, in: *Project waardevolle bodems in Vlaanderen. Eindverslag*, Brussel, 157-173.

Toen, H. (ed.), 1989: *Temse en de Schelde van ijstijd tot Romeinen*, Brussel.

4.2 Websites

Agatha (2026)
<https://agatha.arch.be/>

Cartesius (2026)
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2026)
<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2026)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2026)
<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2026)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2026)
<https://www.onroenderfgoed.be/onderzoeksbalans-archeologie>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

